

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Тимечко Ірини Романівни
на тему: "Організаційно-економічні засади розвитку територіальних
громад у транскордонному просторі"
представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.05 –
розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дослідження

В умовах децентралізації державного управління й здійснення адміністративно-територіальної реформи в Україні особливого значення набуває подальший розвиток міжнародної співпраці та новітніх форм її реалізації у транскордонному просторі. Територіальні громади прикордонних регіонів як базова адміністративно-територіальна одиниця стали активними суб'єктами співробітництва з реалізацією проектів та програм у різних сферах життєдіяльності по обидва боки кордону в економічній, соціальній, освітній, безпековій, екологічній, культурній та інших площинах. Виникнення новітніх ризиків та глобальних екзистенційних загроз, таких як пандемія Covid-19, з одного боку активізувало і розвинуло новітні напрями взаємодії у вирішенні спільних проблем, зокрема, фінансування проектів у сфері інституційного забезпечення, охорони здоров'я, освіти, екології, а з іншого -загострило проблемність щодо транскордонної мобільності, функціонування ринку праці, транспортних сполучень та їх завантаженості, організування спільних заходів у сфері спадщини, промоції місцевої культури тощо. Низька активність органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів й учасників транскордонного співробітництва, посилення деструктивних проявів, існуючі соціально-економічні диспропорції у прикордонних регіонах суміжних країн актуалізують необхідність розробки організаційно-економічних засад розвитку територіальних громад у транскордонному просторі з базуванням на активорієнтованому підході задля досягнення спільних вигод, переваг й транскордонного ефекту.

Недостатня розробленість теоретико-методологічних положень та організаційно-економічних засад розвитку територіальних громад у транскордонному просторі зумовила актуальність, наукову новизну та практичну цінність даної дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з державними науковими програмами і темами

Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень, які проводилися в ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» за темами: «Транскордонна конвергенція конкурентоспроможності регіонів» (0109U007083); «Розроблення методичних рекомендацій з питань організації прикордонної торгівлі» (0110U006829); «Розроблення методичних рекомендацій щодо виявлення транскордонних кластерів та кластерних ініціатив» (0110U006828); «Розвиток нових форм транскордонного співробітництва України» (0108U010369); «Розвиток транскордонних ринків та оцінка їх кон'юнктури» (0111U000708); «Розробка механізмів співфінансування транскордонних проєктів та їх моніторингу у Закарпатській області» (0111U003848); «Інфраструктурне забезпечення розвитку транскордонних ринків праці в Україні» (0112U004766); «Вивчення та узагальнення світового досвіду роботи з іноземними інвесторами і розробка пропозицій з його впровадження» (0112U000461); «Механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі» (0113U000111); «Ризики бюджетної децентралізації у формуванні фінансово-економічного потенціалу територіальних громад Карпатського регіону» (0117U003493); «Наукові засади формування моделі сталого ендогенного зростання регіонів України в умовах адміністративно-фінансової децентралізації» (0117U000691); «Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: оцінка ефективності, напрями удосконалення» (0118U006583). Авторським внеском у розробку вказаної тематики стало розкриття особливостей конкурентоспроможності регіонів в українсько-російському транскордонному просторі; обґрунтування засад формування кластерних ініціатив у прикладному аспекті; здійснення

систематизації форм транскордонного співробітництва; розроблення методології дослідження транскордонних ринків; обґрунтування особливостей співфінансування транскордонних проєктів, систематизація механізмів взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі; обґрунтування інституційних особливостей правонаступництва всього майна, прав та обов'язків територіальних громад у контексті добровільного об'єднання; розробка напрямів удосконалення інституційного середовища транскордонного співробітництва в рамках державної регіональної політики України; класифікація інструментів громадської участі на основі концепції Доброго місцевого і регіонального врядування Ради Європи тощо.

Рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність і новизна

Достовірність та обґрунтованість представлених у роботі висновків та рекомендацій визначається сукупністю отриманих автором наукових результатів. У процесі дослідження дисертантом опрацьовано: 469 літературних та електронних джерел, серед яких фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені теоретичним та прикладним засадам розвитку територіальних громад у транскордонному просторі, нормативні й правові документи з питань місцевого економічного розвитку, місцевого самоврядування, транскордонного співробітництва, європейської інтеграції, регіонального розвитку; офіційні дані державних статистичних відомств України та Польщі; результати соціологічних досліджень, Інтернет-ресурси тощо.

Обґрунтуванню теоретичних положень, висновків та практичних рекомендацій, які містяться у дисертації, сприяло використання системного підходу, а також загально- та конкретно наукових методів дослідження. У роботі використано широкий спектр методів, серед яких: монографічний, економіко-статистичний, логічного узагальнення, порівняння, соціологічних досліджень, аналізу та синтезу, стратегічного і структурно-функціонального

аналізу та інші.

Мету роботи досягнуто – обґрунтовано теоретико-методологічні засади соціально-економічного розвитку територіальних громад у транскордонному просторі та розроблено науково-практичні рекомендації щодо організації їх життєдіяльності в умовах активізації транскордонного співробітництва.

Найбільш важливими результатами, що характеризуються новизною і розкривають логіку, складність, повноту та зміст дисертаційного дослідження, слід вважати наступні.

На основі узагальнення існуючих підходів автор розкрила наукові основи визначення сутності територіальної громади, формальні та неформальні її характеристики, акцентувала на засадах її самоорганізації як місцевого громадянського суспільства (с. 42-43). Значна увага приділена узагальненню інструментів участі громади в процесах прийняття рішень (табл. 1.1., с. 43) та розкриттю підходів і рівнів участі з обґрунтуванням формування громадянської влади через партнерство, делегування повноважень, громадський контроль (рис. 1.1., с. 45), що дозволило виокремити якісний, екологічний, етнографічний, соціологічний, економічний, правовий, ресурсний та інституційний підходи (с. 51).

Методологічне обґрунтування розвитку територіальної громади ґрунтується на організації її життєдіяльності та врахуванні розроблених здобувачем принципів, таких як повне громадянство, спільне керування, партнерська демократія, посилення повноваження, цілеспрямоване навчання, запобіжні заходи, співпраця, розвиток громади з позицій впливу на політику, самоорганізація та самоуправління, доступ до ресурсів (с. 53-55), що дозволило розробити авторський підхід до розвитку територіальної громади (рис. 1.4, с. 60) з орієнтацією на громаду, на основі активів, соціального капіталу, економічного розвитку, її спроможності (с. 61-64).

Розроблені дисертантом концептуальні засади організації життєдіяльності територіальної громади (рис. 1.6, с. 70) ґрунтуються на запропонованому трактуванні сутності територіальної громади як згуртованої спільноти через узгодження інтересів та спільне використання ресурсів на основі взаємодії

суб'єктів з урахуванням засад Державної політики (с. 70) та ключових компонентів: суб'єктів, тріади інтересів, ресурсів та доступів до них (рис. 1.6, с. 70). Дисертант виокремлює організаційний ресурс як метаресурс, набір і взаємозв'язок інтелектуальних, креативних, інституційних та комунікаційних компонентів, синергія яких позитивно сприяє розвитку територіальних громад (с. 71).

У роботі доведено, що інтереси члена територіальної громади охоплюють тріаду інтересів, а саме: державний, інтерес громади (спільний) та її суб'єктів (індивідуальні інтереси) з виокремленням позитивного та негативного впливу (с. 75-77).

Значна увага в роботі зосереджена на методологічних засадах дослідження розвитку територіальних громад у транскордонному просторі. У роботі доведено, що об'єднана територіальна громада є правонаступником (володіння, користування та розпорядження) усього майна, а відповідно і суб'єктом транскордонного співробітництва (с. 120-121), що дозволило дисертанту розробити пропозиції до Закону України "Про транскордонне співробітництво" (с. 121).

Автором розроблена концепція життєдіяльності територіальної громади у транскордонному просторі Україна-ЄС (рис. 2.1, с. 126), яка ґрунтується на основних компонентах, таких як: спільнота жителів, ресурс, інтерес, доступ до ресурсів з дотриманням принципів доброго врядування Ради Європи. Дисертантом систематизовано спільні ресурси у транскордонному просторі (табл. 2.1, с. 127-128) з позицій їх формування та використання в контексті задоволення спільності інтересів. Аргументовано доведено, що методологічною основою дослідження розвитку територіальних громад у транскордонному просторі мають виступати системний, синергетичний, інституційний та біхевіористичний підходи (с. 132-134). Вагоме місце у дослідженнях дисертанта займають розробки щодо обґрунтування засад життєдіяльності територіальної громади у транскордонному просторі (с. 135-149) з акцентуванням на таких підходах до визначення економічного простору: територіальний, процесний, ресурсний, інформаційний, організаційний, системний, системно-

структурний, що дозволило розглядати транскордонний простір як такий, що формується суб'єктами економічних відносин, тобто суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва, які взаємодіють для реалізації інтересів, щодо спільного управління, користування, збереження/відновлення, створення, розвитку спільних ресурсів (с. 149). Автором окреслено характерні особливості взаємодії суб'єктів у транскордонному просторі і розроблено підхід до їх класифікації за такими ознаками: суттю базового інституту, формалізованістю, легалізованістю, суб'єктами взаємодій, рівнем управління, кількістю суб'єктів, функціями конкретних інститутів, вектором взаємодій (рис. 2.5, с. 155).

Доведено, що основною формою взаємодії суб'єктів у транскордонному просторі є транскордонний ринок, який визначено як взаємопов'язані регіональні ринки товарів, послуг, капіталів, праці тощо в межах транскордонного регіону, яким користуються його населення та суб'єкти господарювання для задоволення власних потреб і потреб місцевих ринків (с. 158). У роботі представлені концепції транскордонного ринку та їх основні положення (с. 159-167), доведено доцільність визначення трансакційних витрат у транскордонному просторі.

Здобувачем проведено комплексний аналіз розвитку територіальних громад у транскордонному просторі на прикладі Карпатського регіону, виокремлено прикордонні територіальні громади за кількістю населення, обсягом дотацій та витратами на управлінський апарат (с. 174-177), структуризовано проблеми територіальних громад після їх об'єднання й напрями їх вирішення за пріоритетністю (рис. 3.2, с. 178). Досліджено ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб жителів на основі умов життя домогосподарств у розрізі областей Карпатського регіону (с. 179-183), розвиток інфраструктури (табл. 3.3, с. 191-192) та запропоновано враховувати досвід країн ЄС щодо визначення матеріальної депривації населення (с. 192-195), доведено необхідність використання активорієнтованого підходу до організації життєдіяльності територіальної громади через ефективне використання наявних ресурсів, що з врахуванням можливостей (людські, творчі (креативність), інституційні, правові, соціальні,

культурні тощо) в майбутньому може принести їй економічні або інші вигоди (с. 197). Розрив рівня матеріальної депривації в транскордонному просторі Україна-ЄС дозволив констатувати проблему відтоку людського капіталу.

Дисертантом здійснено аналітичне дослідження та оцінено вплив транскордонних чинників на життєдіяльність територіальних громад, виокремлено транскордонні детермінанти, а саме: відкриття та функціонування пунктів пропуску через державний кордон з країнами ЄС; впровадження взаємних спрощень при перетині кордону жителями прикордонних територій; закриття кордонів; функціонування транскордонних ринків (с. 198-217), визначено існуючі та потенційні можливості і загрози.

Значна увага в роботі зосереджена на реалізації спільних інтересів територіальних громад Карпатського регіону у транскордонному просторі. Аргументовано доведено, що реалізація спільних інтересів територіальних громад у транскордонному просторі Україна-ЄС реалізується через: укладання Угоди про транскордонне співробітництво; визначення транскордонного співробітництва стратегічним пріоритетом розвитку прикордонного регіону; розробку регіональної програми з питань розвитку транскордонного співробітництва; розробку та реалізацію спільних транскордонних стратегій; співробітництво територіальних громад у межах єврорегіонів; використання спільних ресурсів в рамках програм ЄС; підвищення рівня доступності до державного кордону; лібералізацію візового режиму між Україною та ЄС (с. 220-231). На основі соціологічного опитування представників регіональних органів влади та місцевого самоврядування автором визначено рівень розвитку транскордонного співробітництва у прикордонних областях України за галузями економіки та сферами діяльності з диференціацією на високий, середній і низький (рис. 3.12, с. 233), охарактеризовано існуючі найпоширеніші форми транскордонного співробітництва (рис. 3.13, с. 234-235), що дозволило виокремити основні чинники, які стримують його розвиток (рис. 3.15, с. 236-237).

Заслугове на увагу розроблена здобувачем класифікація чинників впливу на розвиток територіальних громад в контексті транскордонного

співробітництва (табл. 3.9, с. 248-249), яка доводить необхідність врахування: механізмів впливу та його складових, способів впливу, суб'єктів співпраці, масштабів, термінів тощо.

Методико-прикладні аспекти та інструментарій забезпечення розвитку територіальної громади у транскордонному просторі розкриті автором у 4 розділі роботи (с. 250-342). Зокрема, обґрунтовано інструменти забезпечення розвитку територіальних громад в рамках Європейської політики сусідства, охарактеризовано пріоритети програм (табл. 4.1, с. 261), тематичні цілі, засадничі основи використання фінансового інструментарію тощо. Практичне значення мають розробки, які відображають нові форми взаємодії у транскордонному просторі, акцентують на можливостях територіальних громад в укладанні угод про транскордонне співробітництво (с. 270) та створення об'єднання єврорегіонального співробітництва (с. 272-277) й формах здійснення кластерної транскордонної політики. Автором представлено пріоритетні форми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі, які виокремлено за предметно-процесуальною ознакою на процесуальні (проекти, програми) та організаційні (органи транскордонного співробітництва, транскордонні господарські об'єднання тощо), за рівнем правового регулювання (публічне та приватне право), за видом благ (суспільні, колективні, ринкові), за виконуваними функціями (координуюча, виробнича, забезпечувальна) (с. 294).

В роботі удосконалено існуючі підходи до розробки інструментів участі громадськості у процесах прийняття рішень з питань місцевого економічного розвитку у країнах ЄС (с. 299-302) та систематизовано їх на рівні територіальних громад в Україні (табл. 4.1, с. 304-305) з виділенням обов'язкового чи рекомендаційного характеру застосування. Здійснено оцінку використання інструментів громадської участі в об'єднаних територіальних громадах Карпатського регіону за типом поселення (ОТГ, сільська ОТГ, селищна ОТГ, міська ОТГ) (рис. 4.8, с. 308) та проведено дослідження впливу на їх розвиток електронної демократії та програмної підтримки (с. 310-315).

Особливості транскордонної конвергенції територіальних громад та

інституційні особливості впровадження інструментів їх розвитку на основі існуючих практик дозволили автору удосконалити підходи до виокремлення форм взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі (рис. 4.12, с. 336), обґрунтувати транскордонні переваги з виділенням синергії, поінформованості, обміну ресурсами, досвідом, подолання перешкод, ефективного представництва, уникання дублювання, доступу до можливостей, джерел фінансування тощо. Практичний інтерес мають пропозиції щодо впровадження інструменту залучення фінансових ресурсів для розвитку підприємництва в територіальних громадах на основі краудфандингу як форми формування капіталу (с. 339-340).

Автором розроблено концептуальні засади розвитку територіальних громад у транскордонному просторі з базуванням на актив-орієнтованому підході, який акцентує на сильних сторонах громади, передбачає оцінку доступних ресурсів, організацію громади із питань, які спрямовують її членів до дії, визначення та прийняття відповідних рішень (с. 343-344). Акцентовано, що запропоновані у роботі концептуальні засади розвитку територіальних громад у транскордонному просторі (рис. 5.1, с. 352) передбачають організацію досягнення таких цільових орієнтирів як: організація життєдіяльності територіальної громади у транскордонному просторі; удосконалення інституційного середовища конкуперативності суб'єктів територіальних громад; модернізацію системи державної/регіональної підтримки, що в кінцевому рахунку забезпечить покращення життя населення з врахуванням принципів, існуючих загроз та деструктивних чинників. Автором розроблено рекомендації щодо посилення інституційної спроможності суб'єктів транскордонного співробітництва в контексті Державної регіональної політики. Зокрема, пропозиція щодо гармонізації національного законодавства з врахуванням документів Ради Європи внесена у законопроект № 6085 "Про внесення змін до деяких законів України щодо транскордонного співробітництва" з визначенням поняття "об'єднання єврорегіонального співробітництва", порядок його створення та діяльності (с. 365). Здобувач ініціювала зміни до Закону України "Про транскордонне співробітництво" із пропозиціями щодо трактування суті

мети здійснення співпраці, розмежування дефініцій "транскордонне об'єднання", "об'єднання євро регіонального співробітництва", "європейське об'єднання територіального співробітництва" (с. 366-372), довела необхідність посилення інституційної спроможності територіальних громад через утворення органів транскордонного співробітництва (с. 381), запропонувала етапи розробки спільної стратегії розумної спеціалізації у межах Карпатського євро регіону (рис. 5.4, с. 382). Прикладне значення мають розроблені дисертантом методичні рекомендації щодо комплексного моніторингу життєдіяльності населення транскордонного регіону (с. 385-396). У роботі виокремлено рекомендації щодо розбудови місцевого громадянського суспільства у контексті самоорганізації громад (с. 397-403) та діапазони громадської участі за рівнями (повна, часткова, псевдоучасть) (с. 407), розроблено напрями конвергенції територіальних громад у транскордонному просторі Україна-ЄС.

Отже, до положень, що відображають наукову новизну дисертаційної роботи, слід віднести:

- сформульовано методологічний підхід до дослідження розвитку територіальних громад у транскордонному просторі, який передбачає вивчення їх життєдіяльності, у тому числі детермінації тріади інтересів територіальної громади (державний інтерес, спільний інтерес, індивідуальний інтерес), спільних ресурсів у транскордонному просторі й ступінь доступу до них суб'єктів (с. 121 – 135);

- обґрунтовано організаційно-економічні засади розвитку територіальної громади у транскордонному просторі на основі актив-орієнтованого підходу, який базується на використанні можливостей транскордонного співробітництва, спільних ресурсів у транскордонному просторі, зважаючи на інтереси територіальних громад та зацікавлених сторін (с. 343 – 360);

- запропоновано концептуальний підхід до дослідження транскордонних ринків на засадах поведінкової економіки, що дало змогу представити транскордонний ринок як: обмін благами, сукупність інститутів, набір культурних конструкцій, сукупність значень, вироблених суб'єктами та

учасниками транскордонного співробітництва (с. 149 – 169);

– удосконалено методичний підхід до дослідження впливу відкриття та функціонування пунктів пропуску через державний кордон; впровадження взаємних спрощень при перетині кордону жителями прикордонних територій; функціонування транскордонних ринків на соціально-економічний розвиток прикордонних територіальних громад (с. 198 – 218);

– удосконалено класифікацію видів взаємодії суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва за суттю базового інституту, формалізованістю, легалізованістю, суб'єктами взаємодії, локалізацією взаємодії, рівнем управління, вектором, функціями інститутів, формою, характером взаємодії) (с. 154 – 156);

– удосконалено понятійно-категоріальний апарат транскордонного співробітництва щодо дефініції "транскордонне об'єднання" як добровільного об'єднання суб'єктів та/або учасників транскордонного співробітництва України та сусідніх держав, передбаченого угодою про транскордонне співробітництво (с. 366);

– обґрунтовано концептуальні засади життєдіяльності територіальної громади як сукупності процесів узгодженої реалізації тріади інтересів останньої з урахуванням можливостей використання відповідних ресурсів (с. 69 – 86).

Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до обґрунтування організаційно-економічних засад розвитку територіальних громад у транскордонному просторі. Усі наукові результати, що викладені у дисертації й виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Підсумовуючи вищенаведене, слід відзначити, що дисертація "Організаційно-економічні засади розвитку територіальних громад у транскордонному просторі" є завершеною працею, в якій логічно і змістовно висвітлено наукове обґрунтування підходів та рекомендацій щодо удосконалення процесів розвитку життєдіяльності територіальних громад у транскордонному просторі.

Важливість для науки і практики отриманих результатів дослідження і рекомендації щодо їх подальшого використання

Отримані дисертантом результати дослідження мають не тільки теоретичне, а й прикладне значення. Практична значимість роботи полягає у розробленні теоретико-методологічних положень та науково-практичних рекомендацій щодо організації життєдіяльності територіальних громад в умовах активізації транскордонного співробітництва.

Рекомендації дисертанта використані в діяльності центральних і регіональних органів влади. Зокрема: пропозиції щодо внесення змін до деяких законів України щодо транскордонного співробітництва враховані Комітетом з питань інтеграції Верховної Ради України (лист №04-17/16-53 (28273) від 7 лютого 2017 року) та внесені до проєкту закону №6085, що входить до пакета євроінтеграційних законів, який ухвалено Верховною Радою України (лист №315-1/441 від 24 січня 2019 року), а також Міністерством розвитку громад та територій України (лист №8/34.4/5851 – 20 від 12 серпня 2020 року), Асоціацією органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати – Україна» (лист №176/12-01 від 11 жовтня 2019 року), Міністерством соціальної політики (лист № 177/021/106-15 від 15 травня 2015 року), Одеською обласною державною адміністрацією (лист №1108/01-20/04/1584 від 7 листопада 2014 року), постійною комісією Дрогобицької міської ради з питань планування, бюджету, фінансів, цінової політики та інвестицій (лист №98 від 28 листопада 2019 року).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення та результати дослідження опубліковані у 58 наукових працях. Зокрема, здобувачем представлена одноосібна монографія та 8 монографій у співавторстві. Результати дослідження викладені у 30 статтях (з них 23 у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз) у наукових періодичних виданнях, з яких у наукових фахових виданнях України – 25, публікацій у наукових періодичних виданнях інших держав – 5, 15 публікацій апробаційного характеру, 4 публікації, які додатково відображають наукові

результати дисертації.

Зміст автореферату та його структура повністю відображають основні положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи.

Дискусійні положення і недоліки дисертації

Відзначаючи актуальність обраної теми, наукову новизну результатів дисертації, їх достовірність й практичну значимість, слід вказати на наявність дискусійних положень, окремих недоліків і неточностей у роботі Тимечко І. Р. Суть основних полягає в наступному:

1. У роботі значна увага приділена розвитку транскордонних ринків, обґрунтовано концептуальні підходи до їх дослідження (с. 158 – 169), виявлено особливості їх функціонування (с. 210 – 218), наголошено на реалізації індивідуальних інтересів суб'єктами територіальних громад прикордоння через транскордонні ринки, запропоновано методологічний підхід до моніторингу життєдіяльності громад у транскордонному регіоні, який включає дослідження кон'юнктури транскордонних ринків (с. 388 – 395). Проте, доцільно було б також представити методику розрахунку показників, які відображають аналіз кон'юнктури транскордонного ринку, підходи до розробки прогнозу його розвитку, визначивши вплив руху товарів, робіт і послуг на стан транскордонного ринку в умовах екзистенційних загроз.

2. В аналітичному блоці дослідження представлено результати реалізації Програми транскордонного співробітництва Польща–Білорусь–Україна на 2007–2013 роки (с. 223 – 229). Дані дослідження доцільно було б доповнити новітніми інструментами реалізації даної Програми на 2014-2020 рр., акцентувати на принципах реалізації та спів фінансування проєктів, а також виокремити проєкти, що реалізовані в рамках даної Програми за рівнями управління, інструментами фінансування, тематичними цілями, умовами співфінансування, дослідити їх роль та значення у розвитку територіальних громад транскордонного простору.

3. Розроблені дисертантом концептуальні засади розвитку територіальних громад у транскордонному просторі (с. 343-352) ґрунтуються на чітко визначених цільових орієнтирах, принципах та актив-орієнтованому підході, який спрямований на ефективне використання спільних ресурсів у транскордонному просторі. Проте, такі пропозиції вимагають конкретизації щодо параметрів кількісного виміру спільних ресурсів транскордонного простору та об'єктно-суб'єктного підходу щодо їх використання та збереження у рамках транскордонної співпраці.

4. В роботі достатньо уваги приділено розбудові місцевого громадянського суспільства (с. 397 - 414) в умовах самоорганізованих суспільних систем, проте не в повній мірі враховано при розробці концептуальних засад розвитку територіальних громад у транскордонному просторі (п. 5.1).

5. Автором запропоновано рекомендації щодо гармонізації національного законодавства з урахуванням документів Ради Європи (с. 365-370) і представлено ієрархічний підхід до розробки та реалізації політики транскордонного співробітництва. Здобувач акцентує, що на місцевому рівні необхідно формувати стратегію розвитку територіальної громади, однією із складових якої має бути програма розвитку транскордонного співробітництва (с. 378). Проте основні положення таких документів на місцевому рівні, їх відмінності від програм транскордонного співробітництва на регіональному та державному рівнях залишилися поза увагою дисертанта.

Зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної цінності і вагомості наукового доробку дисертанта.

Загальний висновок

Ознайомлення з дисертацією Тимечко Ірини Романівни дозволяє зробити висновок, що мета роботи досягнута, поставлені завдання вирішені. Дисертаційна робота "Організаційно-економічні засади розвитку територіальних громад у транскордонному просторі" є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, яка характеризується новизною одержаних результатів, висновків та рекомендацій,

має теоретичне і прикладне значення. Основні положення дисертації належним чином висвітлені в опублікованих працях та авторефераті.

За змістом і оформленням робота відповідає вимогам МОН, викладеним в п.п. 9, 10, 12, 13, 14 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 "Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів" (зі змінами та доповненнями), а її автор -Тимечко Ірина Романівна - заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансово-економічної
безпеки та банківського бізнесу Львівського
торговельно-економічного університету

О. І. Копилюк

